

ВІДГУК
офіційного опонента

доктора юридичних наук Воронятнікова Олександра Олександровича на дисертацію Васечка Володимира Олександровича «Конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб», підготовленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Ступінь актуальності обраної теми «Конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб» є досить високою на сучасному етапі боротьби за незалежність українського суспільства. В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України перед державами-членами Європейського Союзу постала проблема прийняття та розміщення мільйонів вимушено переміщених осіб з України. В той же час система законодавства Європейського Союзу, що існувала до 24 лютого 2022 року і регулювала процедуру отримання тимчасового захисту, була недосконалою та потребувала швидких змін. Директива Ради ЄС № 2001/55/ЄС «Про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому» вперше введена в дію Імплементативним рішенням Ради ЄС № 2022/382 від 04 березня 2022 року як реакція-підтримка держав ЄС вимушено переміщених осіб з України.

Реалії сьогодення, в першу чергу враховуючи постійну ескалацію збройного конфлікту між росією та Україною, змушують і далі тисячі людей залишати свої домівки та шукати притулку за кордоном. Залишаючи територію України переміщені особи не завжди наперед цікавляться особливостями умов отримання тимчасового захисту та реалізації своїх прав, у тому числі в країнах Європейського Союзу. В багатьох випадках, через незнання, ці права можуть порушуватись і не забезпечуватись в достатній мірі.

Проблеми міжнародного співробітництва в сфері реалізації прав переміщених осіб в тому чи іншому аспекті розглядалися багатьма науковцями з різних галузей права. Натомість проблематика оперативного надання тимчасового захисту переміщеним особам в країнах ЄС до цього часу обговорювалась та досліджувалась фрагментарно, через відсутність прецедентів масового напливу переміщених осіб. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої країни та вимушена масова міграція підштовхнули науковців комплексно дослідити це питання та виокремити напрямки удосконалення міжнародної співпраці.

Дослідження проблем тимчасового захисту в Європейському Союзі дозволить також виявити прогалини в існуючих законах та політиках, а також запропонувати рекомендації щодо їх вдосконалення. Більше того, таке дослідження може сприяти підвищенню обізнаності громадськості та активізації дій щодо захисту прав мігрантів у Європі.

Саме тому актуальність теми дисертації Васечка Володимира Олександровича та поставлених ним завдань не викликає сумнівів і додатково підкреслюється відповідністю як загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам наукових досліджень.

Дане дисертаційне дослідження виконане відповідно до Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схваленої Законом України від 21 листопада 2002 року № 228-IV, Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 04 червня 2015 року № 509-VIII, Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 2011 року № 942, Основним науковим напрямом та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 роки, затвердженим постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 року, а також на 2021-2025 роки, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 року № 12-21, Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 року, протокол № 28/1).

Ураховуючи зазначене можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Васечка Володимира Олександровича на тему: «Конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб» має комплексний характер, важливе теоретичне та прикладне значення для вдосконалення діяльності органів виконавчої влади та міграційної політики, а отже, й безперечно високий рівень актуальності.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими. При їх обґрунтуванні використане широке коло наукових джерел, а також результати вивчення значного масиву емпіричного матеріалу. Примітно, що автором використовувались джерела не лише конституційного спрямування – окремі аспекти визначеної проблематики досліджувались на основі джерел з адміністративного, міграційного, міжнародного права.

Високим є теоретичний рівень викладу матеріалу, автор вдало застосував різноманітні методи наукового пізнання, ґрунтовно проаналізував законодавчі акти, аргументовано обстоював власну позицію, на підставі чого сформував теоретичні висновки та практичні рекомендації, що є вагомим внеском у правову науку і мають достатній ступінь наукової новизни. Переважна більшість висновків та пропозицій дисертанта заслуговують на схвалення та підтримку.

Загалом дисертаційне дослідження Васечка В.О. вирізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю пропонованих висновків, що підтверджено належними інформаційними даними.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб.

В роботі вперше:

- простежено еволюцію наукових уявлень дослідників стосовно конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб, здійснено систематизацію цих уявлень з урахуванням здобутків вітчизняних і зарубіжних вчених, а також класифіковано наукові праці на групи залежно від хронологічного та предметного критеріїв;

- виокремлено основні етапи генези законодавства щодо конституційно-правової основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб, які охоплюють здійснення цього процесу відповідно до прийняття та затвердження нормативно-правових актів, а саме Директиви Ради ЄС 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року, перший – це генеза системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок, на універсальному рівні; другий – становлення системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок, на європейському рівні; третій – формування законодавства щодо співробітництва України з країнами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України;

- розкрито сучасний стан взаємодії України з Європейським Союзом у сфері тимчасового захисту, запропоновано шляхи вдосконалення співробітництва між Україною і Європейським Союзом щодо статусу переміщених осіб на основі комплексного підходу та спільних зусиль у сфері правового захисту, гуманітарної допомоги, міжнародної координації, регіонального співробітництва та спільних дій захисту державного кордону й протидії його незаконного перетину;

- сформульовано авторську дефініцію поняття прав вимушено переміщених осіб з України, під яким розуміється сукупність благ та потреб, що належать людям, які змушені залишити свої місця проживання внаслідок збройних конфліктів, природних катастроф, гонінь та інших причин. Обґрунтовано види прав вимушено переміщених осіб, які включають право на безпеку, право на захист від насильства та дискримінації, право на пошук притулку, право на доступ до охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та інших соціальних послуг, а також право на возз'єднання із сім'єю;

- обґрунтовано позицію напрямів вдосконалення співробітництва України з Європейським Союзом щодо правового регулювання тимчасового захисту переміщених осіб з України, зокрема, вдосконалення правового захисту та посилення інтеграції вимушено переміщених осіб з України до країн-членів ЄС; гуманітарна допомога та підтримка; міжнародне співробітництво та координація; підтримка регіональних ініціатив; вдосконалення правового захисту державного кордону та протидії його незаконному перетину;

Низку суттєвих положень було удосконалено, зокрема:

- поняття методології дослідження конституційно-правової основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених

осіб з України – сукупність методів, способів та прийомів дослідження стану розробки наукового осмислення особливостей конституційно-правової основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України на основі наукових праць та положень законодавства України та країн Європейського Союзу та їх значення для подальшого реформування правової системи.

– зміст та критерії класифікації видів актів ЄС з питань притулку, які поряд із обов'язковими положеннями містять положення рекомендаційного характеру: по-перше, це положення, які надають можливість державам-членам встановлювати вищі стандарти захисту, ніж ті, які закріплені у директивах; по-друге, це положення, що дають змогу відступати від встановлених стандартів.

– визначення поняття «тимчасовий захист» як одну з форм міжнародного захисту, яка покликана надати мінімальний рівень захисту в ситуаціях, пов'язаних з «масовим припливом» вимушених мігрантів. Поняття «вимушено переміщені особи з України» передбачає факт зовнішнього (транскордонного) переміщення, тобто за характерною ознакою виступає перетин міжнародно-визнаного кордону України з державами - членами ЄС;

Дістали подальшого розвитку:

– історико-правові знання про конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України;

– положення, що Директива Ради ЄС 2001/55/ЄС визначає мінімальний рівень зобов'язань країн-членів ЄС щодо користувачів тимчасового захисту, і передбачає можливість їх розширення. Мінімальний стандарт включає видачу дозволу на проживання на весь період дії тимчасового захисту, а також, у разі потреби, різних віз, зокрема транзитних; інформування зрозумілою для біженців мовою про особливості їхнього правового становища;

– конкретизація видів прав вимушено переміщених осіб з України, розкрито соціальні, економічні та особисті права, головний акцент зроблено на закріпленні та забезпеченні права на безпеку, права на захист від насильства, експлуатації та дискримінації, права на пошук притулку, права на житло й харчування, права на доступ до охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та інших соціальних послуг, право на возз'єднання із сім'єю, а також праві на захист.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Теоретичні результати та висновки проведеного дослідження відображено у 8 наукових публікаціях, серед яких три статі у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та п'ять тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Окремі положення дисертаційної роботи за можливості будуть впроваджені у практичну діяльність окремих підрозділів Національної поліції України, правозастосовну та нормотворчу діяльність Міністерства внутрішніх справ України, а також у науково-дослідну роботу та освітній процес.

Достатньо обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка є послідовною, раціональною, зумовленою предметом, метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (195 найменувань на 22 сторінках) і двох додатків на 7 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 203 сторінки, з них обсяг основного тексту – 154 сторінки.

У *вступі* автором чітко та логічно обґрунтовано вибір теми дослідження, окреслено сучасний стан та проблеми, виділено невирішені проблемні питання, охарактеризовано необхідність розв'язання суперечностей, які зумовлюють актуальність дослідження. Автор представив мету, об'єкт, предмет дослідження, сформував основні завдання, визначив методологічні та теоретичні основи, охарактеризував методи дослідження, розкрив наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, представив відомості про впровадження та апробацію результатів дослідження, а також вказав структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Науково-теоретичні та методологічні засади дослідження конституційно-правової основи співробітництва України з Європейським Союзом щодо статусу переміщених осіб з України» проаналізовано стан наукових розвідок і методологію дослідження проблем конституційно-правової основи співробітництва України з Європейським Союзом щодо статусу переміщених осіб з України.

Виокремлено основні етапи генези законодавства щодо співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України, які охоплюють здійснення цього процесу відповідно до прийняття та затвердження нормативно-правових актів: перший – це генеза системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок, на універсальному рівні; другий – становлення системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок, на європейському рівні; третій – формування законодавства про співробітництво України з країнами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України.

З'ясовано, що українське законодавство у сфері надання статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, узгоджене з основними міжнародно-правовими актами з даного питання. Таким чином співпраця України з ЄС щодо статусу переміщених осіб складається з, по-перше, формування національного законодавства щодо надання статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту; по-друге, із законодавства, що формує і регламентує відносини України з Європейським Союзом.

Зазначено, що історико-правовий аналіз досліджуваної проблематики дозволяє виявити первинні спроби нормативно-правового закріплення та реалізації норм щодо прав і обов'язків вимушено переміщених осіб за межами України, що дозволить у майбутньому вдосконалити норми як національного, так і європейського законодавства.

У другому розділі «Теоретико-правова характеристика конституційно-правових основ співробітництва України з Європейським Союзом щодо статусу

переміщених осіб з України» приділено увагу розкриттю міжнародно-правових основ інституту тимчасового захисту; теоретико-правовій характеристиці інституту тимчасового захисту в національному законодавстві країн-членів ЄС, а також дослідженню національних конституційно-правових основ співробітництва України з Європейським Союзом у сфері тимчасового захисту.

Виокремлено та розкрито три основні напрями формування інституту тимчасового захисту. Доведено, що тимчасовий захист – це процедура виключного характеру із забезпечення в разі масового притоку або очікуваного масового притоку переміщених осіб з третіх країн, які не можуть повернутися в країну свого походження, невідкладного та тимчасового захисту цих осіб, особливо за наявності ризику, що система притулку не зможе впоратися з припливом без збитку для ефективності свого функціонування в інтересах зацікавлених осіб, а також інших осіб, які звертаються за наданням їм захисту.

Зроблено висновок про те, що на регіональному європейському рівні виокремлюють три форми захисту: надання притулку (під яким мають на увазі статус біженця), додатковий захист та тимчасовий захист.

Констатовано, що інститут тимчасового захисту ґрунтується на міжнародно-правових нормах, що забезпечують захист прав переміщених осіб, які були вимушені залишити територію України.

З'ясовано категорії осіб, на яких поширюється можливість отримання тимчасового захисту в країнах-членах ЄС, як-от: громадяни України, які проживали на території України і вимушено залишили Україну 24 лютого 2022 року або після цієї дати внаслідок військової агресії РФ; особи без громадянства та громадяни третіх країн, крім України, які користувалися міжнародним захистом або еквівалентним національним захистом в Україні до 24 лютого 2022 року; члени сімей осіб, зазначених у пункті 1 та 2, у тому числі а) чоловік/дружина (неодружений партнер у фактичних шлюбних відносинах, якщо законодавство або практика відповідної держави-члена розглядає неодружені пари таким же чином, як і подружжя); б) неповнолітні неодружені діти особи, зазначеної в пункті 1 та 2, або її дружини/чоловіка, незалежно від того, народжені вони у шлюбі чи поза шлюбом, або усиновлені; в) інші близькі родичі, які проживали разом як частина сім'ї під час обставин, пов'язаних з масовим припливом переміщених осіб, і які повністю або переважно перебували на утриманні вищезазначених осіб; громадяни третіх країн, які на законних підставах проживали в Україні до 24 лютого 2022 року на підставі дозволу на постійне проживання відповідно до законодавства України та які не можуть повернутися в безпечних та довготривалих умовах до своєї країни або регіону походження.

Доведено, що рішення про застосування тимчасового захисту є політично мотивованим рішенням Ради ЄС, що підтверджується практикою Суду ЄС.

У третьому розділі «Характеристика правового статусу осіб, які отримали тимчасовий захист в Європейському Союзі» здійснено пошук шляхів удосконалення конституційно-правової основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України. Розкрито поняття, види та зміст прав переміщених осіб з України і доведено, що використання поняття «вимушено переміщені особи з України» передбачає факт

зовнішнього (транскордонного) переміщення, тобто за характерною ознакою виступає перетин міжнародно-визнаного кордону.

Обґрунтовано, що права вимушено переміщених осіб – це сукупність прав, що належать людям, які змушені залишити свої місця проживання внаслідок збройних конфліктів, природних катастроф, гонінь та інших причин. Види прав вимушено переміщених осіб включають соціальні, економічні та особисті права, головними з яких є право на безпеку, право на захист від насильства, експлуатації та дискримінації, право на пошук притулку, забезпечення права на житло й харчування, право на доступ до охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та інших соціальних послуг, право на возз'єднання із сім'єю, а також захист від порушень прав.

З'ясовано, що Директива Ради ЄС 2001/55/ЄС визначає мінімальний рівень зобов'язань країн-членів ЄС щодо користувачів тимчасового захисту, проте передбачає можливість їх розширення. Мінімальний стандарт включає видачу дозволу на проживання на весь період дії тимчасового захисту, а також, у разі потреби, різних віз, зокрема транзитних; інформування зрозумілою для біженців мовою про особливості їхнього правового становища. Користувачеві тимчасового захисту має бути дозволено працювати як найманий працівник або самозайнята особа, отримувати професійну освіту, навчається на робочому місці, користуватися без дискримінації трудовими правами.

Обґрунтовано основні напрями вдосконалення співробітництва України з Європейським Союзом щодо правового регулювання тимчасового захисту переміщених осіб. Доведено, що для ефективного функціонування інституту тимчасового захисту необхідно розвивати європейську співпрацю, стандартизувати процедури та врегулювати відмінності у підходах до цього питання між державами-членами ЄС, зокрема Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Польща, Чеської Республіки, Французькій Республіці та інших. Удосконалено шляхи забезпечення принципу справедливості та захисту всіх вимушено переміщених осіб з України, які потребують допомоги Європейського Союзу.

Хотілося б окремо відзначити наявність значної кількості прикладів щодо правового регулювання тимчасового захисту та детальний аналіз статусу переміщених осіб з України в країнах Європейського Союзу у всіх підрозділах дисертаційного дослідження Васечка В.О. Даний факт, на моє переконання, свідчить про суттєву практичну складову проведеної наукової роботи та про високий рівень достовірності отриманих автором результатів.

У висновках дисертації сформульовано наукові положення та одержано результати, що в сукупності спрямовані на вирішення важливого наукового завдання з розроблення теоретичних положень і науково обґрунтованих рекомендацій вдосконалення конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб.

Уявляється достатнім рівень апробації представленого дослідження. Так, основні положення та висновки дисертації оприлюднено у фахових українських виданнях, на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Загалом, дисертаційна робота Васечка В.О. справляє позитивне враження, оскільки автор продемонстрував такі риси вченого, як працездатність та наполегливість та сформував цілісне й обґрунтоване уявлення про сучасний стан і перспективи досліджуваної теми.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Не деталізуючи численні здобутки та позитивні аспекти виконаної дисертаційної роботи, загалом позитивно оцінюючи рецензовану працю, зосередимо увагу на *окремих суперечностях та дискусійних положеннях*, які, на мій погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних роз'яснень під час захисту дисертації, зокрема:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження автором ґрунтовно досліджено та проаналізовано процес становлення та розвитку системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок, в результаті чого виділено три етапи її розвитку: Перший етап; Другий, перехідний, етап; Третій, сучасний, етап.

Пропозиція є досить цікавою та пізнавальною, яка містить теоретичну актуальність, однак вона була б більш обґрунтованою, якби у роботі було запропоновано історичні періоди з часовими межами кожного з цих етапів, а також конкретні їх назви. Крім того виникає питання щодо Третього, сучасного, етапу, який діє з 1951 року і дотепер. Обґрунтуйте дану позицію.

2. На стор. 90 дисертаційного дослідження автором зазначається, що Директива Ради ЄС 2001/55/ЄС носить рекомендаційний характер. Разом з цим на стор. 93 говориться про те, що при наданні тимчасового захисту держави - члени ЄС зобов'язані дотримуватися положень цієї Директиви. Також на стор. 158 вказується, що відповідно до Директиви приймаюча держава зобов'язана забезпечити житлом осіб, як отримали тимчасовий захист тощо.

Ураховуючи важливість цього нормативно-правового документу, із викладеного не зовсім є зрозумілим чи положення Директиви є обов'язковими до виконання чи носять рекомендаційний характер.

3. У своєму дисертаційному дослідженні автором при розгляді конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб одночасно використовуються такі поняття як: переміщені особи з України, вимушено переміщені особи з України, вимушено переміщені особи, переміщені особи.

Потребує уточнення позиція автора щодо ототожнення/розмежування цих понять.

4. Дослідження питань генези конституційно-правових основ співробітництва України з країнами ЄС щодо статусу переміщених осіб, міжнародно-правових основ інституту тимчасового захисту, теоретико-правових характеристик інституту тимчасового захисту в національному законодавстві країн-членів ЄС, реалізації прав переміщених осіб з України (право на житло, працю, освіту, медичну допомогу та ін.) тощо, здійснюється на основі однотипних положень Директиви Ради ЄС 2001/55/ЄС.

Бажано почути обґрунтування використання автором одних і тих самих положень Директиви в різних підрозділах наукового дослідження.

5. На підставі проведеного наукового дослідження потребує конкретизації, які саме конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб виділяє автор.

Перелічені вище зауваження в цілому не впливають на високу позитивну оцінку роботи, оскільки спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, а у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації надзвичайно актуальна, сформульовані автором висновки й рекомендації є достатньо аргументованими, вирізняються науковою новизною і мають не лише теоретичне, а й практичне значення.

Таким чином, рецензована дисертація є кваліфікованою науковою працею, що містить результати здійснених автором досліджень.

Отримані Васечком В.О. нові науково обґрунтовані результати в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання та мають істотне практичне значення.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності (081 – «Право»), робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної доброчесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Ураховуючи викладене дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами від 12 липня 2019 року), а її автор – Васечко Володимир Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
Професор кафедри публічного
та міжнародного права
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
доктор юридичних наук

О. Воронятніков
ЗАСВІДЧУЮ
 Начальник відділу кадрів
 Київський національний економічний
 університет імені Вадима Гетьмана

А. С. Черненко

«   »   20   р.

Олександр ВОРОНЯТНИКОВ